

De podcast de klas in

De meerwaarde van het luisteren en maken

De podcast kan als didactisch leermiddel een rijke toevoeging zijn in de gereedschapskist van de docent. Bijvoorbeeld als verlengstuk van de instructie of als activerende werkvorm. Drie jonge docenten die elke twee weken zelf een podcast maken, leggen uit hoe je de podcast in de klas kunt gebruiken.

Hendrik van Doezum is docent geschiedenis op het Lauwers College in Buitenpost. **Huey Zijlstra** is docent maatschappij op scholengemeenschap Winkler Prins in Veendam. **Tom Huijgen** is docent maatschappij-leer op Aeres VMBO Ede. Samen zijn ze de makers van de podcast *Vrienden van het onderwijs*.

Een van de voordelen van de coronapandemie is de toename van het aantal podcasts over historische en educatieve onderwerpen. Veel collega's zijn tijdens de lockdown gestart met het inspreken van deze audiocumenten, om ze vervolgens te delen op de verschillende onlineplatforms. Een podcast is vaak een ingesproken audiobron die op ieder moment geluisterd kan worden. De gebruiker gaat op een eigen gekozen tijdstip naar zijn favoriete podcastplatform (Spotify, Google Podcast, Pomido, Apple Podcasts, etc.) en klikt een aflevering aan. Zie het als *radio on demand*.

De podcast kan in allerlei vormen worden aangeboden: als een monoloog, een dialoog of een polyloog, en hij kan verschillende doeleindes hebben:

het bespreken van een interessant onderwerp, het recenseren of bediscussieren van ideeën of het houden van een betoog. Het is een toegankelijke vorm om kennis uit te wisselen. Dus ook voor het onderwijs. In de klas kan de podcast een rol spelen doordat het leerlingen inspireert, informeert, activeert of uitdaagt.

Laagdrempelige werkvorm

Zowel het luisteren als het maken van een podcast door leerlingen is een laagdrempelige werkvorm die makkelijk in en buiten de les ingezet kan worden. Met een mobiele telefoon of een tablet kunnen docenten en leerlingen zowel een podcast beluisteren als er zelf een maken. De mogelijkheden zijn eindeloos.

Van links naar rechts: Hendrik van Doezum, Tom Huijgen & Huey Zijlstra.

Leerlingen kunnen uw eigen podcast of een bestaande podcast beluisteren ter oriëntatie of ter verdieping van het onderwerp. Afgelopen jaren zijn er veel nieuwe podcasts verschenen die ook goed te gebruiken zijn bij de verschillende tijdvakken binnen het curriculum. Podcasts als *Alle Geschiedenis Ooit*; *Berlijn, het verhaal van de muur* of *Helden op Sokkels*.¹ De eenvoudigste optie is een podcast te laten luisteren als huiswerk, waarbij de podcast een nieuw hoofdstuk introduceert, of als verlengstuk van de behandelde leerstof. In beide gevallen is het belangrijk dat leerlingen niet doel-loos luisteren. Geef de leerlingen een opdracht mee tijdens het luisteren of laat ze de podcast samenvatten in een aantal zinnen.

‘Zowel het luisteren als het maken van een podcast door leerlingen is een laagdrempelige werkvorm die makkelijk in en buiten de les ingezet kan worden’

Wellicht nog uitdagender: laat de leerling middels een mini-podcast (een *pitch* van maximaal een minuut) een geluisterde podcast recenseren. In de nabespreking heeft de docent zelf in de hand in hoeverre de podcast en de uitwerking onderdeel worden van de les. Luister je een aantal mini-podcasts in groepjes of kies je ervoor om één mini-podcast te beluisteren en te bespreken in een discussie of klassengesprek?

Het grote voordeel van een podcast als mogelijke thuisopdracht is dat je ernaar kunt luisteren tijdens de reis naar school of tijdens het sporten. Want leren kan overal en is niet meer gelimiteerd tot een boek, bureau of klaslokaal. Daarbij komt dat er op school veel aandacht wordt besteed aan visueel en tekstueel leren, maar auditief leren is bij veel vakken nog niet voldoende aanwezig. Ook tijdens een wandeling met de hond kan een goed gesprek nieuwe inzichten geven over een historisch onderwerp, persoon, gebeurtenis of jaartal.

Leerlingen aan de slag

Leerlingen kunnen ook zelf een podcast voorbereiden en inspreken. Op basis van de leerstof of de leerdoelen gaan de leerlingen aan de slag met een creatieve vorm. Dit kan van alles zijn, van een rondleiding tot een debat en van een live-verslag tot een toespraak, zolang het gesprek maar centraal staat in de uitwerking. Want meer dan dat hoeft het niet te zijn, alleen al een gesprek kan veel opleveren. Denk eens aan een ‘rondleiding’ over de Wereldtentoonstelling van Parijs in 1889, een liveverslag vanuit de loopgraven tijdens de Eerste Wereldoorlog of een debat over het verlagen van het stemrecht. ►

Vrienden van het Onderwijs

In 2020 zijn wij begonnen met het maken van podcasts. Als we samen waren, bespraken we altijd ‘het onderwijs’. Wat hebben we meege-maakt? Wat vinden we van de ontwikkelingen binnen het onderwijs? Hoe zien we de toekomst van het onderwijs? Hoe moet je als startende docent gedragen? Alles kwam voorbij.

Het beginnen van een podcast kunnen wij iedereen aanraden. Nooit eerder voerden we zoveel verschillende gesprekken en kregen we nieuwe inzichten in het onderwijs. Het maken van een onderwijspodcast levert niet alleen ons iets op, maar ook onze luisteraars en onze omgeving. Het helpt ons en onze luisteraars bij de professionalisering, omdat je aan het denken wordt gezet over je eigen visie op goed onderwijs en het eigen handelen in de klas. We kwamen erachter dat de podcast ook op een andere manier impact heeft. De wijze waarop wij onze lessen geven, begint steeds meer te lijken op de structuur van onze afleveringen. Deze structuur geeft veel ruimte. Zowel in de podcast als in een les zijn de kaders duidelijk en binnen de kaders is er vrijheid.

Vang de aandacht

Hoe ziet zo’n gespreksstructuur bij onze afleveringen er dan uit? Het begint bij act 1, dat is de set-up waarmee je de kaders van het gesprek afbakent. Vaak gaat dit gepaard met een aandachtsvanger, op het internet ook wel *clickbait* genoemd. Het is de bedoeling om de gebruiker te verleiden tot het aanklikken van het artikel of de video. In een geschiedenis- of maatschappijleerles is dit vaak een vraag die de leerling moet prikkelen. De leerling wil hierna meer weten over deze vraag. Iedere goede les heeft een dergelijke opening nodig om de leerling te activeren tot leren. Hierna volgt act 2. Dit onderdeel is het midden van je verhaal en is dus de leerstof of het verhaal zelf. Als laatste volgt act 3, ook wel de conclusie genoemd. Je gaat terugblikken, kort samenvatten en afsluiten. Wat heeft het opgeleverd? Wat heb je eraan? En vooral, wat is er veranderd?

¹ Zie voor een overzicht van podcasts die interessant zijn voor de geschiedenis het artikel *Luisteren naar geschiedenis* van Bart den Uyl in *Kleio* 7, 2021.

Rechts: De school van Athene, door Rafaël Santi, 1509-1511. Pinacoteca Ambrosiana, Milaan.
Onder: Chroesjtsjov en Nixon in gesprek in Moskou, 1959. Foto: Nixon Presidential Library and Museum.

Een mooie bijkomstigheid is dat het voorbereiden en uitvoeren van een podcast zelden alleen gebeurt. Door samenwerkend leren te stimuleren kunnen leerlingen gezamenlijk stappen zetten. Het echte maken, oftewel het opnemen van de podcast, brengt altijd enige spanning met zich mee. Maak dit niet te groot, leg gewoon een telefoon of tablet op tafel en laat het gesprek op gang komen. Geef de leerling de ruimte en maak duidelijk dat fouten maken mag en perfectie niet het einddoel is. Want het zijn juist de spontane momenten die een podcast zo leuk maken. De volgende twee opdrachten kunnen ingezet worden: Wat zouden de filosofen die centraal staan in Rafaël's 'School van Athene' aan het bespreken zijn? Of waar gaat het gesprek tussen Chroesjtsjov en Nixon eind jaren vijftig op deze foto over? Leerlingen kunnen dit bespreken in een podcast en zich zo oefenen met inleven, historisch redeneren en standplaatsgebondenheid. Deze vaardigheden zijn een uitdaging en vragen veel van de leerlingen. Tegelijkertijd zijn dit voor de leerlingen de ontwerpcriteria die u, hun medeleerlingen en eventuele andere beoordelaars straks in het achterhoofd houden tijdens het luisteren. De leerlingen moeten immers de dialoog goed voorbereiden door zich te verdiepen in de historische context. Ze moeten een mini-onderzoek

doen over wie de filosofen uit de Atheense school waren of wat de relatie is tussen Chroesjtsjov en Nixon tijdens tijdvak 10. Ze kunnen dit onderzoek doen met een andere podcast, hun boek of op het internet.

Projectweek

Ten slotte is de podcast het ideale middel om vakoverstijgend denken te stimuleren. In zowel de inhoud, vormgeving en technisch aspect van de podcast kunnen verschillende vakken hun ei kwijt. Denk bijvoorbeeld aan een volledige podcast-projectweek. In het kader van samenwerkend leren gaan de leerlingen een volledige podcast uitdenken, opzetten, ontwikkelen en promoten. In een nieuwe situatie leren zowel de leerlingen als de docenten anders te denken en samen te werken binnen nieuwe kaders.

Het proces van creëren is het uiteindelijke eindproduct. Er gaan dingen goed, er gaan dingen fout, maar uiteindelijk ligt er een product waar de leerling zelf aan gewerkt heeft en trots op kan zijn. De leerling is actief bezig geweest met het onderwerp en heeft dit op eigen wijze verwerkt tot een eindproduct. In deze werkvorm wordt er iets gemaakt en kan het eindproduct met elkaar gedeeld worden, in de klas, in de school, of buiten de muren van de school, of als digitaal audio-museum – ook leuk voor ouders. ■

Podcast

De podcast *Vrienden van het Onderwijs* wordt gemaakt door drie jonge docenten uit Noord-Nederland. Tweewekelijks praten zij de luisteraars bij over één specifiek thema en over de actuele onderwijsontwikkelingen in het voortgezet onderwijs. Hun enthousiasme over het docentschap werd begin april 2022 beloond met een IPON Award (beluister aflevering #34: *We won at IPON!*). De podcast *Vrienden van het Onderwijs* is terug te vinden in je favoriete podcastplatform, of kijk – ook voor meer info – op www.vriendenvanhetonderwijs.com.